

кого досвіду все-таки треба, але при цьому враховувати вітчизняні особливості. До найбільш позитивних моментів, які можуть бути взяті до уваги в Україні, слід віднести досвід у макрофінансовому регулюванні, високій рівень незалежності ФРС у прийнятті рішень та впровадженні власної політики.

Саме Федеральна резервна система, по суті, і є органом, який повністю здійснює контроль над макрофінансовим регулюванням фінансової системи. Для подальшого розвитку фінансового сектору української економіки може бути потрібне вивчення та використання надбань отриманих ФРС у операціях на відкритому ринку.

Літератури

1. *Howells Peter, Bain Keith*, Financial Markets and Institutions — London: Prentice Hall, 4th edition, 2004
2. 89th Annual Report 2002, Board of Governors of the Federal Reserve System, Washington, D. C., 2003
3. *Annual Report: Budget Review 2002*. Board of Governors of the Federal Reserve System, Washington, D. C., 2003
4. *Mishkin, Frederic S.*, The Economics of Money, Banking and Financial Markets — Columbia University: Pearson, 7th edition, 2004, p. 341

Н. П. Баріда

Київський національний економічний університет

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ

Важливу роль у забезпеченні неперервності суспільного виробництва, як об'єктивної передумови життєдіяльності суспільства, відіграють грошові розрахунки. Адже через сферу грошових розрахунків авансована у виробництво вартість повертається із даною вартістю, яка є об'єктом суспільного розподілу з метою формування фондів грошових ресурсів необхідних для відновлення спожитої вартості засобів виробництва, виплати заробітної плати, ренти, позичкового процента та прибутку фірм. Останні є доходами суб'єктів господарювання і в сукупності утворюють національний дохід. В результаті його перерозподілу формуються ресурси державного бюджету, необхідні для фінансування виконання державою суспільних функцій: соціальних, економічних, екологічних, політичних тощо.

В економічних суб'єктів після відрахування частини доходів у державний бюджет у формі податків і обов'язкових платежів залишається чистий дохід, який є джерелом платоспроможного попиту та заощаджень. Заощадження через механізм грошового ринку, формою прояву якого є кредитні відносини у суспільстві, трансформуються у інвестиційний потенціал, який забезпечує передумови для покриття касових розривів притаманних руху індивідуальних оборотних капіталів та сприяє фінансуванню розширеного суспільного відтворення.

Отже, грошові розрахунки, забезпечуючи отримання доходів економічними суб'єктами і здійснення трансакційних та інвестиційних витрат, створюють умови для їхньої життєдіяльності, а отже, є запорукою розширеного суспільного відтворення.

Грошові розрахунки в Україні перебувають у незадовільному стані тому, що має місце високий рівень дебіторської та кредиторської заборгованості. Станом на 1. 01.2004 р. загальний обсяг кредиторської заборгованості всіх суб'єктів господарювання становив 356,1 млрд грн, а дебіторської 284 млрд грн. З них частка прострочених платежів у загальній сумі кредиторської — 27,6 %, а дебіторської — 27,8 %. Найбільшими є суми заборгованості за внутрішніми розрахунками між підприємствами України: їх питома вага у загальних обсягах кредиторської та дебіторської заборгованості становила відповідно 88,5 % (315,2 млрд грн) та 95,1 % (270,2 млрд грн). Сума заборгованості суб'єктів господарювання перед державним бюджетом становила 17,9 млрд грн, з якої 69 % — прострочені платежі.

Важливе теоретичне значення та емпіричні проблеми у сфері грошових розрахунків вказують на актуальність досліджуваної проблеми та необхідність вивчення її методологічної основи.

В економічній літературі при розгляді суті грошових розрахунків увага акцентується в основному на технічному аспекті, при цьому поза увагою залишається їх економічна сторона. Так, наприклад, у економічній енциклопедії за редакцією Абалкіна: «Розрахунки — це погашення зобов'язань через здійснення платежів». У посібнику «Платіжні системи» під редакцією Ющенка, Савченка та інших: «Розрахунок — це завершення платежу (або виконання зобов'язання) однією або двома сторонами». Дані визначення сутності грошових розрахунків відображають їхню зовнішню сторону, в них вкладено більше юридичний (технічний) зміст, ніж економічний, тобто з позицій суспільного відтворення. Юридичне припинення боргових

зобов'язань не завжди відповідає задоволенню особистих інтересів економічних суб'єктів, а це є основою функціонування ринкової економіки та розвитку грошових відносин. Тому, ми приймаємо дане визначення як трактування змісту грошових розрахунків у вузькому розумінні, але, поряд із цим, пропонуємо розгляд зазначеного терміну як економічного поняття, яке окрім зовнішньої форми прояву має також і внутрішній зміст, що відповідає сутності грошей, як категорії вартості та ринковим інтересам економічних відносин.

Отже, під грошовими розрахунками, як економічним поняттям, ми розуміємо задоволення особистих економічних інтересів господарюючих суб'єктів у сфері товарно-грошового обміну, тобто еквівалентний обмін, та задоволення особистих інтересів економічних суб'єктів у сфері розподілу й перерозподілу суспільної вартості, яку можна досягнути через відповідність номінальної та реальної вартості грошей — як інструменту розподільчих відносин. Через сферу грошових розрахунків реалізуються особисті інтереси суб'єктів економічних відносин. Особистий економічний інтерес — це максимізація прибутку і мінімізація втрат.

Отже, грошові розрахунки повинні здійснюватись на таких засадах, які забезпечували б умови для максимізації прибутків та мінімізації втрат суб'єктів грошових відносин. Максимізація прибутків у сфері обігу можлива при стабільній вартості грошей. Мінімізація втрат — при ефективному функціонуванні платіжної системи. Тому основними закономірностями грошових розрахунків, відповідно до їх економічного змісту, є:

1. Належне забезпечення економіки грошовою масою, тобто, таке грошове забезпечення, яке відповідало б об'єктивно необхідній кількості та якості грошей;

2. Ефективно функціонуючий механізм грошових розрахунків. Визначальну роль у ефективності механізму грошових розрахунків відіграє швидкість безготівкових платежів та рівень платіжної дисципліни.

Література

1. Економічна енциклопедія. Абалкін К. Н. / К.: Либідь, 2000. — 480 с.

2. Платіжні системи: Навч. Пос. / Ющенко В. А., Савченко А. С. та ін. К.: Либідь, 1998. — 416 с.